

DE KOR

MAANDORGAAN VAN
"BIOLOGIA MARITIMA"

Nederlandse Vereniging van
Zee-aquariumliefhebbers.

(Opgericht: 12 November 1939)

Jaargang no. 12., nr.4 April 1962

REDACTIE: H.A.v.Vlimmeren Jr.
Ridder van Doorne Jr.
Balistraat 96
DEN HAAG

Telefoon: 63.97.21/98.60.17

Contributie inclusief abonnement
op DE KOR f 7,50 per jaar
Giro 27.83.96 t.n.v. Mevrouw
van Vlimmeren-Schippers te
Den Haag.

Vaste Mederwerkers:

E.L.Hoog :Veldwerk en techn.
verzorging
W. Hinnens :Expeditie

IN DIT NUMMER o.a.

Wij bezochten voor U(Arago)	50
Kor Expeditie V 9	54
Polygordius	57
Korte berichten	59
Belevenissen met krabben	60
Boekbesprekingen	64

VAN DE REDACTIE

Helaas komt dit nummer wat later dan u gewend is. De vertraging is ontstaan doordat als gevolg van de grote oplaag de omslagen eerder op waren dan berekend was: ons ledental is in het afgelopen jaar flink gegroeid. Daar zijn we wel een beetje trots op! En niet alleen op onszelf want zonder Uw medewerking waren we er niet gekomen, dus ook U kunt trots zijn op uw Kor. De oplaag van de nieuwe omslag is ruimer genomen en we hopen natuurlijk dat mede door Uw activiteit het ledental weer zodanig zal groeien dat we dit jaar weer te kort zullen komen. Dus doe Uw best. Meer leden betekent een nog fraaiere Kor.

Ondertussen zitten we niet stil. Het volgende nummer belooft weer iets speciaals te worden. Volgende maand zult U dat wel merken.

Van de verzonden enqueteformulieren zijn er al heel wat terug gekomen met soms zeer verrassende antwoorden. Mocht u het nog niet hebben ingestuurd, doe het dan alsnog, 1 week na ontvangst van deze Korzetter we er een punt achter en gaan we balans opmaken. De uitslag van de enquête zal beslissend zijn voor de toekomstige inhoud van de Kor, laat Uw stem dus niet verloren gaan. Het resultaat zal t.z.t. uitvoerig in de Kor worden besproken. Eén resultaat ziet U in dit nummer al. De waterstanden zijn op vrijwel algemeen verzoek teruggedraaid. Wij verkeerden echt in de veronderstelling dat niemand er gebruik van maakte. Het tegendeel is echter gebleken.

De redactie loopt op het ogenblik rond met wilde plannen om een lang week einde naar Bretagne te gaan. Ondergetekende heeft in aldaar doorgebrachte vacaties al de nodige plekjes ontdekt en die gaan we nu in 3 dagen afstropen, we gaan wat duiken en contacten leggen met belangrijke zee-aquariumhouders. Wellicht rijst bij U de vraag Kunnen ze geen dieren voor mij meenemen, maar daar kunnen we echt niet aan beginnen, we gaan met een kleine auto dus we missen de ruimte. Wel zullen we U een verslag uitbrengen, waarbij we zoveel mogelijk goedâ vanggebieden zullen vermelden, zodat U daar zelf eens kunt gaan kijken.

RvD

Wy bezochten voor U .....

LABORATOIRE A R A G O - B A N Y U L S

Tijdens onze vakantie in 1961 in Banyuls, een klein plaatsje bij de Spaanse grèns in Frankrijk aan de Middellandse zee kust, hebben we nauw contact gehad met het Laboratoire Arago. Dit is een instituut dat zich bezig houdt met de studie van zeebiologie en tevens een fantas-tisch mooi publiek aquarium heeft.

Het laboratorium is gelegen aan de rand van de baai van Banyuls en is met een smalle betonnen steiger verbonden met een kleine eilandengroep aan de rand van de baai. Aan het eind van die steiger wordt door een pijpleiding kristalhelder water uit de Middellandse Zee gepompt dat door de bakken en het zoutwaterleidingsysteem circuleert en daarna weer terug in zee stroomt. Het is dus geen wonder dat de dieren in de publieke aquaria en in de voorraadbakken er zo uitstekend bijstaan.

Dank zij de medewerking van de directeur Dr. Petit en de Heer Reyss konden we gedurende on 3-weeks verblijf dag en nacht in en uitlopen en van alle faciliteiten zoals voorraadbakken, bibliotheek etc. gebruik maken. Het publieke aquarium is het mooiste wat we ooit op dit gebied gezien hebben en slaat zelfs het beroemde aquarium van Monaco.

We vinden in de galerij ongeveer 40 bakken, waarin U vrijwel alle vissen uit de Middellandse Zee kunt vinden. Als U binnenkomt loopt U direct tegen een zeer grote bak, waarin verscheidene soorten en haaien en andere grote vissen zwemmen. Dit is wel de enige grote bak, de rest heeft afmetingen tussen 1 en 1½ meter.

In de kleinere bakken heeft men steeds een groepje van dezelfde diersoort bij elkaar gedaan, gezelschapsbakken zijn er vrijwel niet.

In een van de bakken zagen we een grote school Chromi's (Chromis castanea), de kleine levendige visjes die we op onze duiktochten zo vaak tegenkwamen, en die we uit

de hand lieten eten door onder water mosselen kapot te slaan. Deze visjes en blennius en sargusvissen waren werkelijk hinderlijk als we bezig waren om een maaltje mosselen voor de keuken van de rotsen te snijden. De Byssusdraden van de galloprovincialis zijn veel sterker dan die van onze edulis en we moesten de mosselen daarom met een sterk scherp mes van de rotsen snijden. Hierbij gingen natuurlijk wat mosselen stuk en dat lokte hele scholen vis en het waren vooral de Chromis die opvielen door hun razend snelle bewegingen.

Dat de Crenilabrus in veel kleurvariateiten voorkomt is een bekend feit. In Banyuls heeft men met zorg zoveel mogelijk verschillende kleuren uitgezocht die nu tezamen in één bak zwemmen.

Blennius zagen we in verscheidene bakken, ik geloof wel dat alle Middellandse Zee soorten aanwezig waren. Bijzonder mooi was een bak waarin een groep steekmossels stond. Er waren twee soorten levend aanwezig: Pinna nobilis en Pinna pectinata. Op en tussen deze mossels stonden grote hoeveelheden kleurrijke wieren. Daarnaast was weer een bak met kreeftachtigen: Pagurus prideoxi met de omhullende anemoon Adamsia paliata en verscheidene andere soorten heremieten leidden in deze bak een drukdoenerig en zenuwachtig bestaan.

Dit is Paguristes eremita

Rustiger was het in een aquarium waar een aantal Violets (*Microscomus vulgaris*) en *Phallusia mamillata* een plaats hadden gevonden. De violets zijn zakpijpen die door de Fransen en ook door ondergetekende met smaak worden gegeten. Ze worden daartoe opengesneden en dan komt uit het onsmakelijke geheel een heerlijk stukje geelachtig vlees. De Violets blijken het ook in een Haags aquarium prima te doen, de *Phallusia*, waar overigens niet veel moois aan is, overleefden de onderdompeling in Noordzeewater niet.

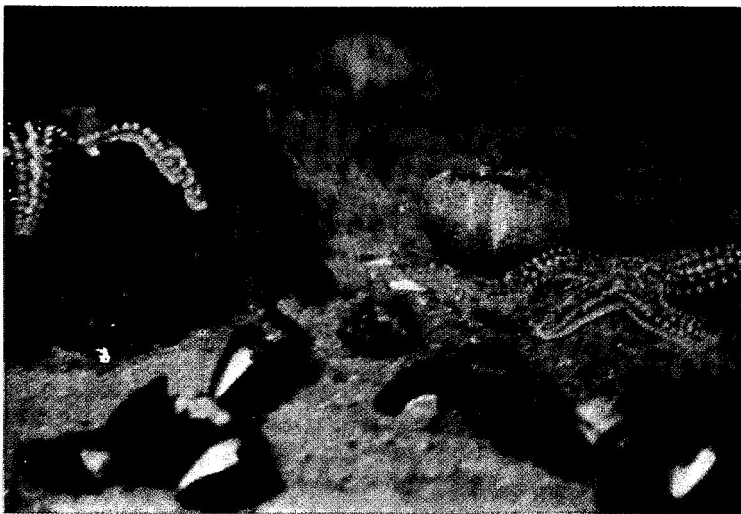
In de Girelles bak zagen we de *Julis vulgaris*, *J. pavo*, *J. julius* en *J. giofredi*. De eerste vingen we zelf en bleek thuis in de bak een plaag door het afslachten en opjagen van allerlei andere dieren. Tot overmaat van ramp zijn ze haast niet meer te vangen want als deze vis schrikt kruipt ze onder het zand en het is dan vrijwel onmogelijk om ze dan nog te pakken te krijgen.

Een van de fijnste bakken was een 1½ m. bak waarin men een aantal *Sulcata*'s had gedaan in de meest uiteenlopende kleuren. Hierop stond een belichting die afwisselend 3 kwartier normaal TL licht gaf en vervolgens 1 kwartier UV licht. Als men even voor de bak stond tijdens de UV periode zag men de *Sulcata*'s fluoresceren in fantastische kleuren. Dit is een experiment dat men gemakkelijk in de bak thuis kan herhalen.

Achter de publieke bakken bevinden zich nog enkele lokalen met opvangaquariums en voorraadbakken, en het was hier waar eigenlijk nog het meeste te zien is. Met trawlers uit diep water opgehaalde dieren worden hier voorlopig bewaard in afwachting van verdere studie.

Een opsomming van namen zou maar vervelend worden, nog afgezien van het feit dat we slechts een fractie bij naam kenden. Vreemde slakken, gigantische zeesterren en felgekleurde octopussen scharrelden door elkaar in een enorm bassin. Daartussen zat weer allerlei materiaal dat door duikers was verzameld tussen 20 en 60 m. Het is namelijk heel normaal dat Franse biologen die daar een onderzoek doen met duikapparatuur te water gaan.

In het volgende lokaal staat een serie kleine voorraadbakken. Ik kan deze het best beschrijven als doorzichtige plasticdozen met geperforeerde deksel. Afmeting naar

ASTERIAS GLACIALIS (Foto Cote d'Or.)

schatting 60 x 40 x 20 cm. Door de dekselperforatie steekt een spits toelopende PVC buis die aangesloten is op de zeewaterleiding, zodat de dieren constant in zuurstofrijk water krijgen.

In een aantal van die bakken konden we onze vangsten bewaren en we waren er wel bijzonder trots op toen we merkten dat franse studenten speciaal naar onze bakken werden gebracht om hen te tonen wat voor een grote verscheidenheid dieren men in betrekkelijk ondiep water kan verzamelen.

Een blik in de opslagruimte voor geprepareerd materiaal zal de verzamelaar doen watertanden. In honderden bakken en potten zijn grote hoeveelheden gewone maar ook zeer zeldzame dieren opgeslagen.

Tot inde werkgangen achter het publieke aquarium staan grote betonnen bakken, waarin de meest vreemde dieren in hun formaline bad liggen.

Indien U Uw vakantie in de streek van Banyuls gaat doorbrengen, of indien U op weg is naar de Costa Brava moet U zeker een bezoek aan Laboratoire Arago brengen.

KOREXPEDITIE MET DE V9

=====

Dit was mijn eerste reis met een vissersboot en dusdanig iets eenigs. Samen met mijn echtgenote vertrokken we te Antwerpen om 11½ uur 's avonds, naar de kleine vissershaven Colijnsplaat (Noord Beveland) Daar wacht volgens afspraak de V 9 op ons tot half twee en waar we stipt om 5 voor half twee aankwamen. Snel werden onze transportkannen, schepnetten, lange botten, en proviand overgeladen, waarna we vertrokken. Onze reis zou tot 's anderendaags namiddags 3 uur zijn, dat maakte 13½ uur aan boord.

Gelukkig viel het weder uitstekend mee, het was 15 Augustus 1961, zeer warm overdag, 's nachts wat koeler en nagenoeg geen wind. De vaarroute was: Colijnsplaat tot voorbij Wissekerke daar werd alles in orde gemaakt om de netten klaar te maken en op de vangst te beginnen.

Als alles in orde was stevenden we naar dieper water en de eerste proefvangst was aangevangen. Na een dik half uur langzaam varen werd de eerste maal bovengehaald. Grote spanning voor ons nieuwelingen om het resultaat te zien; veel mooie tongen, bot, schar, tarbot, kleine krabben, zeesterren, enkele puitalen en telkens veel kwallen.

Daarna werden de netten bovengelaten en verder gevaren tot Kamperland. Hier werd terug aangevangen met vissen in de richting van Wissekerke soms in dieper dan weer in ondieper water telkens met een vangperiode van ruim ½ tot ¾ uur. Intussen was het reeds dag geworden en tussen haakjes, het verschijnen van de dageraad op het schip is iets eenigs, zeker bij mooi weder. Nu werd het vissen aantrekkelijker; bij dag konden we alles goed waarnemen. Dan vaarden we verder steeds aan de vangst naar Vrouwepolder langs de kust, Domburg voorbijvarend tot Westkapelle waar we omstreeks 12.30 uur waren, dit was ons verste punt dat we koers zetten, want hier ondervonden we de scheiding der Oosterschelde tegen de Noordzee waar het water iets woeliger werd. Omstreeks 1 uur zouden we dan de terugreis aanvangen, doch nog twee maal werden de netten uitgeworpen en daarna koersgezet naar Colijnsplaat,

waar we kort voor drie uur aanlegden.

Als slotsom kan men de volgende punten vaststellen:

1e. de mazen van deze visnetten zijn iets te groot om voor ons aquariumliefhebbers de kleine dieren in op te houden. b.v. Slechts één *Metridium senile* (zee anjelier) opgehaald die op een leeg blikje zat, alsook enkele kleine oranje anemonen (Zeer waarschijnlijk Golfbreker-anemoontjes, Red,) die klein blijven, zaten op mossels of oesters.

2e. Vele vissen worden in de netten zo samengedrukt en geplet, dat 90% hiervan sterft.

3e. Een lichtpunt tegen 1 en 2 is dat men met zulk een tocht toch mooie dieren te zien en te vangen krijgen b.v. een jong exemplaar *Rhina squatina* (Zeeengel) * 30 cm, valt in de klasse der roggen en haaien, en die nu 4 maanden nog goed gezond is en leeft.

Volgende dieren kwamen voor in de netten:

Solea solea: Tong, zeer vele en grote exx.

Pleuronectes flesus: Bot, zeer vele

Pleuronectes platessa: Schol, tamelijk aanwezig.

Pleuronectes limanda: Schar, tamelijk aanwezig

Scophthalmus maximus: Tarbot, tamelijk aanwezig, geen grote exx.

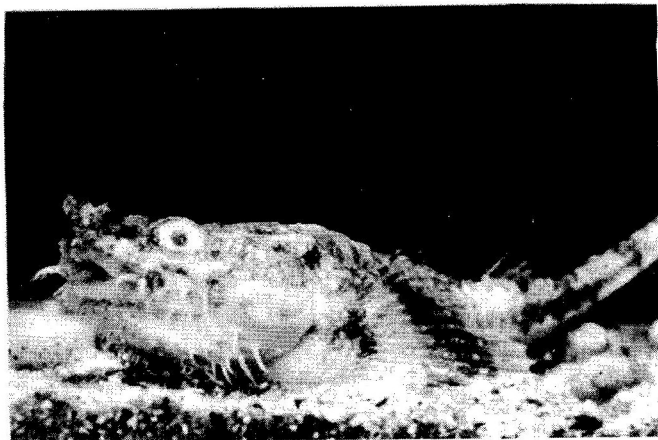
Mugil chelo: Harder, 1 ex, van 50 c.

Centrotonus gunnellus: botervis, enkele mooie grote exx.

Zoarces viviparus: Puitaal enkele grote exx.

Callionymus lyra: Pitvis, enkele exx.

Agonus cataphractus: Harnasmannetje, enkele exx.

Cottus scorpius: zeedonderpad, verscheidene grote en kleine ex
Raja clavata: gewone rog, enkele kleine en middelmatige exx.
Raja Batis: vleet, 3 grote exx.
Rhina squatina: zee engelt. 1 jong exemplaar
Palaemon elegans: gewone steurkrab in mindere hoef.
Crangon crangon: gewone garnaal, in mindere hoeveelheid
Cancer pagurus: noordzeekrab, 10 grote exx.
Hyas araneus: spinkrab, 2 exx.
Portunus puber: fluwelen zwemkrab, 5 exx.
Asterias rubens: gewone zeester, tamelijk veel
Carcinus maenas: strandkrab, veel exx.
Homarus vulgaris: zee kreeft, 2 grote exx.
Halichondria panicea: broodspoon, weinig
Pleurobrachia pileus: kogelkwal, weinig exx.
Aurelia aurita: oorkwal, tamelijk aanwezig
Chrysaora hysoscella: kompaskwal, veel
Sertularia abietina: zeeden, tamelijk aanwezig.

 Note exx:

Nota aangaande Blenniusstand in Zeeland.
 Tijdens een excursie in Maart 1961 vond ik 5 km westelijk
 Colijnsplaat tijdens zeer laag tij 2 grote Blennius pholis
 volgens mij een volwassen koppel, dicht onder een steen
 op een klei-achtige bodem. Deze dieren heb ik gegeven aan
 het aquarium van de Antwerpse dierentuin, waar ik sedert
 1950 werkzaam ben als aquariumverzorger. Daar hebben ze
 ongeveer 10 maanden geleefd.

 Note f

Nota aangaande Phytolamp.
 Deze lampen zijn ongeveer 2½ jaar in België bij de aquarium-
 liefhebbers in gebruik. Sedert 1½ jaar ben ik van de
 tropische zoetwatervissen overgegaan naar het zeeaquarium.
 Nu komt er met deze Phytolamp van 20 W bij mij aan een
 dode koraaltak onder de lamp een bos van minstens 15 cm
 mooi fijn groene alg of wier, dat zich verder zet op nog
 andere plaatsen. Roodwier blijft niet zo mooi als het groene
 niettegenstaande het reeds 3 maanden in de bak is.

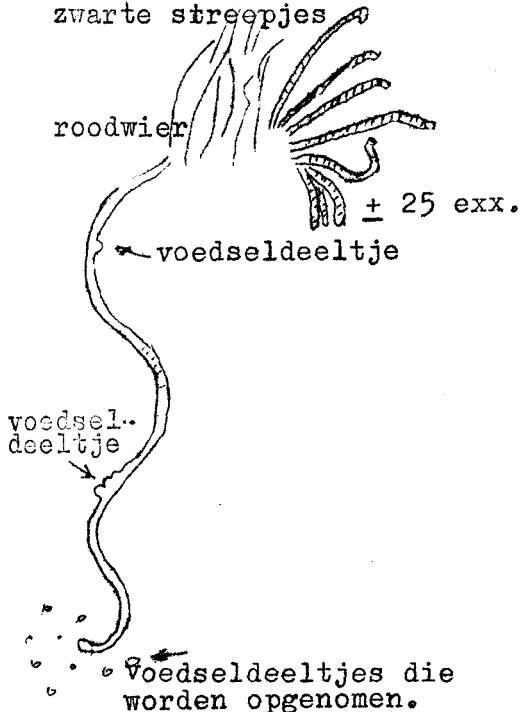
J. Janssens - Berchem/Antwerpen
 België.

POLYGORDIUS

De Heer Tirion te Den Haag heeft ons een probleem voorgelegd dat inmiddels door de Heer Amir is opgelost. Het gelukt vinden we voor iedereen van belang en derhalve plaatsen we hieronder vraag en antwoord.

Op bijgaand schetsje ziet U een kolonie diertjes, want ik graag de naam van zou vernemen. Sinds ca. 3-4 maanden huist in een plukje wier een kolonie van + 20 draadachtige diertjes. Zij zijn zo dun als een potloodstreepje crème van kleur met zwarte dwarsstreepjes. De grootte varieert doch is ongeveer zoals de schets aangeeft.

kleur creme met dunne
zwarte streepjes

Wanneer er wat vismeel in de buurt op de bodem valt gaan een of meer van deze "Wormen" zich tot 7 à 8 cm uitrekken. Zij slikken een stukje voer op en dit kan men met een snelheid van + 1 mm per sec. door het lichaam zien glijden.

Ik kan niet zien of elke worm een apart dier is of dat zo'n worm een soort arm is, die uit een gezamenlijke mond spruit.

Als U mij inbodeze op weg kunt helpen, ben ik u zeer erkentelijk.

C.J. Tirion.

Van de heer Amir ontvingen we het volgende antwoord op Uw verzoek.

Dank zij de nauwkeurige beschrijving plus toegevoegde afbeelding, door de heer Tirion verstrekt, konden we de naam van het wormpje opsporen. Het behoort tot de Archi-Anneliden. Archi betekent oud, men geeft hiermee vaak aan, dat het betreffende dier weinig gedifferentieerd is.

Men stelt zich dan voor, dat dit dier als een soort aarts- vader model heeft gestaan voor de 'hieruit ontstane' soorten.

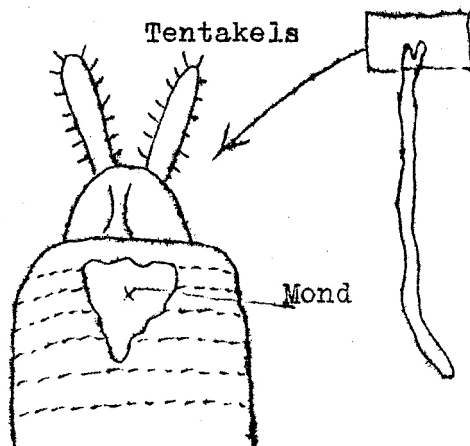
Borradaile (The Invertebrata) schrijft over de Archi- anneliden: 'Kleine mariene anneliden met vereenvoudigde structuur, parapodia en borstels zijn meestal afwezig' Het wormpje is waarschijnlijk een Polygordiussoort, waar- van Borradaile zegt: 'Langwerpig, cilindrisch, kop met twee tentakels (fig.1) Gesegmenteerd, segmenten geschei- den door tussen- schotten, die van buitenaf flauwtjes zichtbaar zijn.'

De heer Tibion kan de naam van zijn wormpjes zekerstellen, door de kop onder een micro- scoop te bekijken.

Over de levenswijze van Polygordius konden we niets vinden, de waar- nemingen van de heer Tirion zijn derhalve waardevol. Indien echter de Griekse naam van het wormpje zinvol is ge- kozen, dan lezen we:

Poly-veel, terwijl Gordius de man was, die de Phrygische hoofdstad stichtte en wiens wagen

met de zg. Gordiaanse knoop aan het juk werd bevestigd. De bekende onontwarbare Gordiaanse knoop, die later door Alexander de Grote zou zijn doorgehakt. Het wormpje zou dus volgens zijn naam 'veelknopig' zijn of (vrij vertaald) in knoedels leven.

Kop v. Polygordius

Fig. 1

A.Amir - Utrecht.

Wie van onze leden heeft het nummer van de Kor Jul/Aug.'61 beschikbaar voor de Heer J.C.den Hartog, Singel 113, Den Helder.?

KORTE BERICHTEN

Mondo Sommerso, Jan/Feb.'62

Deze maand weer een prachtige serie onderwaterfoto's in kleur van allerlei vissen. Een eerste artikel over het houden en inrichten van een zeeaquarium. De vissen atlas wordt deze maand weer met 6 vissen aangevuld.

BAANBREKEND PERSPECTIEF

We ontvingen een nummer van het nieuwe blad Baanbrekend Perspectief. Het is een blad van de oliemaatschappij B.P. dus ergens wel een reclameblad, hoewel dat vrijwel niet te merken is. De lay-out is zeer modern, de fotografie uitmuntend, het papier:kunstdruk.

Kortom een subliem blad. We het van een kennis omdat er een verhaal in staat over de garnalenvangst vanuit Termuntenzijk. Het was een vlot geschreven verhaal met een goed beeld geeft van deze visserij. In hetzelfde nummer wordt ook nog eens geschreven over de fabricage van namaakparels. We zijn benieuwd hoe dit blad zich verder zal ontwikkelen.

VI.

HULP AAN DE LEDEN

Wie van onze aan de kust wonende leden is bereid b.v. eens per maans een jampotje mosselen op te sturen (tegen kostenvergoeding) aan de Heer Laven Welzen, Wierdensestr.52 Almelo. De Heer van Welzen heeft een belangstelling voor een plantje Caulerpa, Sagartia's, fuikborentjes, garnalen grondel en andere kleine aquariumdieren. Wie helpt hem?

FILTERARTIKEL

Het filterartikel van de heer H. Compaan dat in de Kor Jun. en Sept. verscheen, is thans ook gepubliceerd in 'Het Aquarium'. Overdrukken van dit artikel kunt U gratis krijgen van de Heer H. Compaan, Abeelstraat 42, Den Haag (Porte bijvoegen)

SKIN DIVERS MAGAZIN

Dit amerikaanse duikersblad heeft in haar Febr. nummer de foto's overgenomen welke wij publiceerden als primeur in het Nov. nummer van de Kor (gecombineerd met Het Zeepaard)

BELEVENISSEN MET KRABBen EN CERIANTHII

Bij het stenenkoren op de Zuidbout tijdens het Pinksterkamp 1961 werd een klein krabje met een schaal van 1½ cm gevoegd bij hetgeen er al was bemachtigd. Na een lange rit met hindernissen werd het beestje met een aantal andere dieren in de bak gedaan, om daarna spoorloos te verdwijnen. Even voordat ondergetekende met een paar vrienden naar Zuidbeveland ging, dat was in September, werd vriend krab weer ontdekt. Het dier was flink gegroeid, maar het vreemde was dat ik het al die tijd niet meer had gezien, terwijl ik toch de hele dag in de buurt van de bak ben, en dikwijls vragen van klanten hierover moet beantwoorden.

Bij Zoutelande bemachtigden wij een ongeveer even groot exemplaar, dat donkerder was. Thuis gekomen werd hij of zij, in de bak gedropt en toonde direct een vrij grote agressie tegenover krab no. 1. Dit komt meer voor (zie de Homo sapiens). Na enkele dagen waren de rollen echter omgekeerd en had de oudere bewoner zich weer hersteld, en dit ontaarde in krijgertje spelen over de stenen en om de slijkkokers van de Cerianthi. Na een dag of wat, begon de nieuweling graafnijingen te vertonen, en wel precies onder de Cerianthus. Ondertussen was hij een schaar kwijtgeraakt, en we vonden het een hele prestatie om dan nog zo'n bult zand te verzetten. Nadat het gat weer dichtgemaakt was en er een stuk steen voor gezet was, was het nu afwachten wat er verder zou gaan gebeuren. Het wachten duurde niet lang. Een paar dagen later was het weer zover, nu onder de twee andere Cerianthii. Dit werd met te gortig en met een paar minder prettige opmerkingen werd de krab in het filter gezwiept, omdat ik het dier toch niet direct met de achterkant van de stoffer over zijn rug schild wildé aaien.

Krab no. 1 gedroeg zich ondertussen heel behoorlijk voorzover je dit van een krab kunt zeggen. Degene die in de filterbak zat had ondertussen kans gezien om hoe dan ook de benen te nemen, en had doordat de val te diep was dit niet overleefd, zeer tot vreugde van zoonlief die hem inpikte om hem bij zijn verzameling schelpen te voegen. Nu begon de ellende opnieuw. De Zuidboutse krab kreeg het nu opeens in zijn hersens om ook te gaan graven,

en met een reuze gang rooide hij de twee Cerianthii. Daar het die dag nogal druk was in de zaak liet ik ze liggen om ze 's avonds weer in te graven. In de loop van de middag zag de grootste van de twee kans om aan de achterkant van de slijmkoker naar buiten te kruipen, maar bij nadere observatie bleek ze er toch niet helemaal uit te zijn. Ik heb hem toen maar laten liggen, en alleen zijn buurman ingegraven. Deze had, het echter toch niet naar zijn zin, want een paar dagen later verliet deze de koker. Nu had ik wel eens gelezen over zwerfende Cerianthii, maar ik zwerf liever zelf, dan het zo'n dier te zien doen, temeer daar deze beestjes nogal prijzig zijn. In een telefoongesprek met Mevr. Amir kreeg ik de raad om het dier maar zijn gang te laten gaan. Onnodig te zeggen dat vriend krab ondertussen ook in de filterbak was beland, waar hij rustig zijn stukjes vis naar binnen werkte. Toen echter na een paar dagen de Cerianthus nog als een ellendig hoopje door de bak dweilde, besloot ik het dier een handje te helpen. Een kuiltje gemaakt en voorzichtig het dier erin geplaatst in de hoop dat hij daar zou blijven zitten. Nou vergeet U het maar rustig, in een mum was het weer plat liggen op het zand. Nu een klein volglazen bakje, een laag zand erin, een filter erop en maar weer proberen met het zelfde resultaat als boven. Het is maar goed dat de Cerianthus niet kon horen wat er alzo werd gezegd, want het was niet best. Naar de zolder een klein stukjes flagstone gehaald en hiervan een putje gemaakt, en zowaar het lukte, het dier bleef nu rustig overcoind en heeft vanaf eind November tot nu (11 Jan.) al een aardig kokertje gemaakt, zodat het over niet al te lange tijd wel weer naar de grote bak zal verhuizen.

Vriend krab zat ondertussen nog steeds in het filter, maar op zekere morgen kwam vrouwlief boven met 'Zeg kom er eens uit er zit in de wachtkamer iemand op je te wachten'. Nu was het de vorige avond nogal laat geworden, U kent dat wel, zodat ondergetekende met een slaperig gezicht gauw een paar noodzakelijke kledingstukken aanschoot en met rechttopstaande haren naar beneden tuinde. En daar zat onze krab. Ook hij had kans gezien om uit het filter te ontsnappen en was door het atelier de gang over en zo in de wachtkamer terecht gekomen. Hij bleek nog aardig te leven en kwam weer in het filter terecht, waar hij toch een paar dagen later overleed.

DUIKEXPEDITIE BIJ DE ANTILLEN

Hierover schreven wij in de kor van Maart.

Dr. Ingavar Kristensen schrijft ons hierover het volgende. De 'joint Nottingham University and British Sub-Aqua Club Expedition' zal zijn tenten op ons terrein opslaan en wij trachten de expeditie alle organisatorische en technische hulp te geven die nodig is. Maar van hun duikplannen weet ik niet veel. Zij komen in de eerste plaats museummateriaal verzamelen, en wel, zoals zij schrijven 'principally Alcyonarians, Cirripedes, Polychaetes etc.' Voorts maken ze 'Geological collections of sedimentary deposits from the sea bed'. Verder geen woord gehoord over hun werkobjecten.

DUITSLAND KRIJGT TWEDE SCHIP VOOR VISSERIJONDERZOEK

De resultaten die tot nog toe met de 'Anton Dohrn' zijn bereikt zijn zodanig dat de Bondsregering van mening is dat een tweede vaartuig kan worden gebouwd, dat in 1963 in de vaart zal komen. Deze nieuwe boot zal DM 9.8 miljoen kosten. Het wordt een motorschip van 1400 BRT met een motorvermogen van 3.000 PK en een snelheid van 15 mijl. De taak zal zijn: Vinden van nieuwe vanggebieden en verbeteren van de vangtechniek. Operatiegebied: De gehele Atlantische Oceaen en misschien de Indische Oceaen.

PRIJSLIJST ZEEDIJEREN

"De Natuurvriend" Donkere Gaard 5-7 Utrecht zond ons haar nieuwe prijslijst voor zeedieren. Belangstellenden kunnen deze lijst op bovenstaand adres aanvragen.

PORTUGESE OESTERS

Bij Wijk op het eiland Föhr heeft het Hamburgse Instituut voor Visserijonderzoek 25 ton Portugese oesters uit laten zetten. Men wil met deze proefneming nagaan of het mogelijk is om tot een oestercultuur te komen in de Duitse Waddenzee.

KNZHRM

Wij leden van Biologia Maritima zijn gewend om tijdens stormweer langs het strand te lopen, want juist dan geeft

de zee ons veel moois voor het aquarium. We kennen dus allemaal wel het indrukwekkende spel van de golven, maar we zullen ons ook bewust zijn geworden van de enorme krachten die tijdens een storm worden ontketend. Grote schepen kunnen in enkele ogenblikken door het geweld der golven worden gekraakt, waardoor mensenlevens in gevaar komen.

En juist dan komen er landgenoten in actie waarop wij niet trots genoeg kunnen zijn: De mannen van de Reddingsbrigade. Zij zetten hun leven in om anderen te redden, terwijl wij slechts kunnen toekijken en hopen op een goede afloop. Toch kunnen wij daadwerkelijk meehelpen om dit prachtige werk te steunen. Om de boten te laten varen is geld nodig en hierbij kunnen wij helpen. Hoeveel U wilt bijdragen staat ieder vrij, wij hopen echter dat alle leden van BM zich van de gulle kant laten zien. Het adres: Koninklijke Noord- en ZuidHollandse Redding Maatschappij - Amsterdam Postgiro 26363. Als U een jaarlijkse bijdrage van min. f 4,-- stort krijgt U nog 2 x per jaar het mooie blad De Reddingsboot toegezonden.

Vl.

CIJFERS

Om een indruk te krijgen van de rijkdom van de zee is het wel aardig om eens wat cijfers te bekijken betreffende de vangsten van onze vissersvloot. Een uitstekende bron hiervoor is wel de Statistiek voor de visserij welke elk jaar wordt uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek. De cijfers voor 1960 zijn enige tijd geleden verschenen en al bladerende in deze literatuur zien we b.v. als belangrijkste cijfer de totaalvoer in de Nederlandse havens. Deze was in 1960 maar liefst 288.000.000 kilo met een waarde van f 137.000.000. 108.000.000 kilo hiervan bestond uit haring. Onze oestercultuur bracht f 6.724.000 op en dit bedrag vertegenwoordigde 2.718.000 kg oesters. In 1959 was de waarde bijna 1½ miljoen minder. Dat de Nederlanders geen grote viseters zijn is voldoende bekend, en het valt nog meer tegen als we zien dat maar iets meer dan 1/3 van alle aangevoerde visproducten in Nederland werd geconsumeerd. Per hoofd van de bevolking komt dit in 1960 neer op 5,4 kg eetbaar gewicht. Mosselen eten we ook al niet veel. Er werd 67,5 miljoen kg

aangevoerd. 1,5 miljoen kg werd in Nederland opgegeten 8 miljoen kg ging naar de inleggerijen die ook weer een gedeelte exporteerden. Onze beste klanten? Net als bij de oesters: België en Frankrijk..

De totaalwaarde van de uitgevoerde visproducten was f 151.000.000.

De belangrijkste aanvoerhaven bleef IJmuiden met een totaal aanvoer van 66.393.000 kg. (Scheveningen 28.728.000) Dit waren zo maar enige opvallende cijfers. Voor f 3,55 krijgt U 36 pagina's boordevol met belangwekkende gegevens
VI.

BOEKBESPREKING

THE BOOK OF FISHES

John Oliver LaGorce, Litt.D., D.Sc.
en 19 medewerkers.

17 x 25 cm., 340 pag., 377 foto's en tek. \$ 7,--
National Geographic Society, Washington DC. USA, 1961.

Het bekende blad van bovengenoemde Society, is niet het enige fraaie werk dat men uitgeeft. Geregeld verschijnen er boeken die elk een afgerond geheel vormen en een daarvan is het meesterlijke Book of Fishes. Het verscheen voor het eerst in 1952, daarna volgden herdrukken in 1958 en 1961, wat geen verbazing behoeft te wekken want het boek is subliem.

Ik loop meestal met een lijstje in m'n zak met gegevens van belangrijke "zee"-nummers die ik in tweede hands boekwinkels probeer te vinden, en in dat lijstje heb ik na het aanschaffen van dit boek heel wat vermeldingen kunnen doorhalen.

The book of Fishes is een verzameling van de allerbeste stukken op het gebied van vissen (en ook andere waterdieren) die vroeger in het maandblad stonden, maar nu ook aangevuld zijn met nieuwe foto's.

Alles wat met vissen te maken heeft wordt besproken: Marineland Aquarium. Sportvissen, Duiken, Beroepsvisserij 'Strange babies of the sea (meesterlijke foto's en tekeningen van zeer jonge zeedieren, meestal larvestadium), Koraalvissen.

Het fotowerk is weer typisch National Geographic.

Uitstekende belichting, juiste momenten en natuurgetrouwe kleurweergave.

U zult een fotoserie zien van een snoek die een visje vangt van forellen die in militair aandoende formatie stil in het water staan en de ontroerende foto van de geboorte van een dolfijn.

Door de enorme oplaag is het boek redelijk in prijs gebleven want zelfs voor Nederlandse begrippen is \$ 7.-- (ca. f25.--) niet te veel.

Vl.

MUSCHELN

Elsy Thöni-Vogt

21½ x 21½ cm., 174 pag., 22 afbn. in tekst., 96 foto's.
Zwfr. 23,80, DM 23,80

Paul Haupt, Bern, 1960

De schrijfster van dit boek is een modeontwerpster die als hobby het verzamelen van schelpen heeft. Haar man is graficus en heeft de uitvoering van het boek verzorgd.

Voor de schelpenverzamelaars en iedereen die zich voor schelpen interesseert is dit boek aan te bevelen. Een prettige en leerzame tekst wordt aangevuld met uitstekende foto's vooral van schelpen die we niet in elke verzameling zullen aantreffen. Voor degenen die een schelpenverzameling willen opzetten geeft de schrijfster een grote hoeveelheid tips over de wijze waarop men zo'n verzameling moet indelen en hoe men aan schelpen moet komen. Het doet vooral prettig aan dat niet allen aandacht wordt besteed aan de schelp, het dode omhulsel, nee, ook het levende dier krijgt de volle aandacht.

Vl.

TAUCHEN MIT VERSTAND

Dr.med. Claus-D.Moslener

16½ x 11½ cm., 127 pag., 16 foto's, 20 afbn. DM 6,80
Antäus-Verlag, Lübeck, 1961

Tussen de vele boeken en boekjes die de laatste jaren verschijnen over het sportduiken is nu een klein werkje uitgekomen waarin vooral de klemtoon wordt gelegd op de

veiligheid. Men gaat zeer diep in op allerlei ongelukjes welke zich kunnen voordoen en wat de remedie daarvoor is. De anatomische en fysiologische aspecten passeren de revue en ten slotte geeft men een groot aantal instructies voor de verschillende soorten kunstmatige ademhaling. Hierbij is een aantal foto's afgedrukt welke bijzonder instructief zijn. Ons enige bezwaar tegen het boekje is dat het wel erg duur is.

VI.

TASCHENBUCH DER FISCHKRANKHEITEN

Erwin Amlacher

15 x 21½ cm., 298 pag. 195 afb. 1 kleurentabel
VEB Gustav Fischer Verlag, Jena, 1961

De ziektes die onze vissen soms in het aquarium krijgen stellen ons meestal voor een raadsel. In enkele gevallen kunnen we constateren dat een parasiet de schuldige is, maar meestal gooien we met een hulpeloos gebaar het overleden beestje weg.

Dit boek kan echter op een groot aantal vragen een antwoord geven. Jammer genoeg bespreekt men hoofdzakelijk zoetwater vissen. Niettemin kunnen we er veel van leren want dit boek geeft een uitstekende voorlichting inzake de verschijnselen, diagnose en behandeling van zieke vissen.

Het is opvallend hoeveel visziekten door parasieten worden veroorzaakt, en hoe gecompliceerd de kringloop kan zijn, een kringloop waarbij op het land levende zoogdieren, ook de mens, een belangrijke rol kunnen spelen. In het werk blijkt ook duidelijk dat pH, zuurstofgehalte en verontreiniging van het water een geweldig grote rol in het wel en wee van de vissen spelen.

VI.

Het is ons gebleken dat sommige leden niet weten hoe ze boeken moeten kopen die in het buitenland zijn uitgekomen en niet zomaar in de etalages van de boekwinkels liggen. Het is heel simpel. Er zijn boekwinkels die gespecialiseerd zijn in het leveren van wetenschappelijke boeken waar U al de besproken boeken kunt bestellen. De advertentie op de omslag is een van de belangrijkste.